

УДК 502.7:061

Коваленко І.Г., Черкаський державний технологічний університет.

Коваленко Ірина Григорівна (1983 р.н.) – аспірантка кафедри історії України Черкаського державного технологічного університету. У 2006 році закінчила історико-юридично-філософський факультет Черкаського національного університету ім. Б.Хмельницького. Коло наукових інтересів: історія України, історичне краєзнавство.

ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПАРТІЇ ЗЕЛЕНИХ УКРАЇНИ І ВЗАЄМОДІЯ ЇЇ З ЄВРОПЕЙСЬКИМИ “ЗЕЛЕНИМИ” ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Автор статті намагається проаналізувати тенденцію формування та функціонування Партії зелених України, її взаємовідносини з іншими європейськими зеленими організаціями та їхній вплив на її розвиток.

The author of clause strive to analyses the tendency of formation and functioning of the party green Ukraine its attitude with others European the green organizations and influence on their development.

Проблеми екологічної безпеки світу нині виходять на перший план, тому вивчення питання діяльності масових громадських організацій, які ведуть боротьбу за чисте повітря, землю і воду, є надзвичайно актуальним. Цьому питанню присвячена численна література як наукового, так і публіцистичного та популярного характеру. Автор у цій статті ставить своїм завданням звернути увагу на окремі питання діяльності партії зелених в Україні, оскільки є чимало аспектів, які не знайшли достатнього вивчення в історичній науці. Практично ця тема сьогодні невечерпна.

На сьогоднішній день у багатьох країнах світу загалом існують 76 “зелених” партій. Перша партія “зелених” була сформована у Великобританії в 1971 році. Вона успішно проводила політику у сфері екології, атомної енергетики, боротьби з соціальними проблемами населення. Політична спроможність “зелених” доведена практикою європейських демократій. Нині в парламенті дев’ятнадцяти в урядах семи країн континенту є представники “зелених” партій.

Яскравим прикладом служить політична кар’єра “зелених” у Німеччині. Радикальний рух захисту навколишнього середовища, або так званої “громадянської ініціативи”, що початково об’єднувала в своїх рядах противників атомної

промисловості та учасників акції протесту пацифістського зразка [1]. Рух поступово перетворився на парламентську партію, що 1993 року входила до бундестагу. Партія “зелених” (“Die Gruenen”) була сформована на федеральному рівні в 1979 році і з часом увійшла до багатьох земельних парламентів. З 1983 по 1990 роки вона була представлена в бундестазі, але в 1990 році, після об’єднання Німеччини, їй не вдалося подолати 5-відсотковий бар’єр і увійти до парламенту, пощастило партнеру “зелених” по політичному блоку – партії “Союз 90” (“Buendnis 90”), яка отримала достатню підтримку в нових землях. Східнонімецький “Союз 90” виник на основі правозахисного руху, який у 1989-1990 роках був однією з тих сил, що сприяли мирному перевороту в НДР та відновленню цілісності Німеччини [2]. У травні 1993 року ці партії об’єдналися під загальною назвою “Союз 90/Зелених” (Buendnis/Die Gruenen), і в 1994 році нова партія пройшла в бундестаг. Потім на виборах 1998 року вона знову мала успіх і створила урядову коаліцію з соціал-демократичною партією, до того ж голова “зелених” Й.Фішер став міністром закордонних справ і віце-канцлером ФРН. Таким чином, німецький “зелений” рух за два десятиліття пройшов шлях від громадської організації до впливової

політичної партії з визначеною значною мірою як зовнішньою, так і внутрішньою політикою країни [3].

Після виборів 1998 року партія з новою силою продовжувала антиатомну кампанію: від “червоно-зеленої” урядової коаліції добилася згоди великих енергетичних концернів Німеччини на закриття 19 атомних електростанцій протягом 30 років. Об’єднання “Союз – 90”/“Зелені” налічує сьогодні 48 тис. членів та очолюється двома співголовами.

У політичному житті США партія “зелених” (The Green Party), яка виникла під впливом позитивного досвіду екологічної партії ФРН (“Союз – 90”/“Зелених”), що існувала як партія з 1989 року, брала активну участь в президентських виборах 2000 року. Але серйозні наміри на владу мали лише дві основні партії – демократична і республіканська. Жодна із них до цього часу не включила екологічні проблеми в свою політичну або економічну програму [4].

У країнах Північної Європи (Швеції, Норвегії, Фінляндії, Данії, Великобританії) “екологізація” політичної сфери здійснюється за рахунок соціал-демократичних партій, а на громадському рівні існують численні “зелені” асоціації, які відіграють роль ефективної групи тиску на уряд. У деяких країнах (наприклад у Данії та Великобританії) діють кілька великих організацій захисників навколишнього середовища, які об’єднують у своїх рядах більше членів, ніж усі політичні партії разом узяті.

Впродовж багатьох років зелена фракція існує в Європарламенті. Поза Європою “зелені” представлені у найвищих законодавчих органах багатьох країн – від Мексики до Буркіна-Фасо і Тайваню [5].

Партія зелених України долучилася до міжнародної “зеленої” спільноти від часу свого заснування у 1990 році. Історія її виникнення розпочинається з асоціації “Зелений світ”, що створена у грудні 1987 року як реакція громадськості на ситуацію довкола Чорнобильської трагедії. Як і в решті організацій, найактивнішими виявилися творчі люди – письменники, викладачі, лікарі, студентство. Очолив організацію письменник і лікар за фахом Юрій Щербак [10].

Катастрофа на Чорнобильській атомній станції, поведінка влади (замовчування наслідків трагедії) спричинили надзвичайно активне зростання політичного руху. Причому цей рух не був локальним – лише українським – явищем. Ці проблеми турбували переважну більшість громадян Радянського Союзу. Проте формалізація цього руху відбулася вперше саме в Україні.

Асоціація “Зелений світ” на своїх зборах не лише констатувала катастрофічне погіршення екологічної ситуації в Україні, а й закликала громадськість до активних дій – екологічних мітингів, маніфестацій, “зелені” проводили просвітницьку роботу, видаючи підручники з екології,

проводили референдуми. Вони перші усвідомили потужність демократичних волевиявлень [6].

Одне з основних завдань часів створення Партії зелених України на початку 90-х років – закриття Чорнобильської АЕС; “зелені” постійно докладали зусиль до запобігання ушкодженню довкілля, техногенних катастроф, активно сприяли формуванню стратегії збалансованого розвитку країни, не обмежувалися фіксацією екологічних негараздів.

Партія зелених вважала, що національні інтереси України полягають насамперед у формуванні належних умов існування її громадян і ефективному функціонуванні державних інститутів. “Зелені” виступали за беззастережне дотримання положень Конституції про неможливість постійного розміщення іноземних військ на території України.

“Зелені” вважають звільнення України від ядерної зброї вірним та історично значущим кроком, що сприяв якісній зміні міжнародних взаємин [7].

“Зелені” – за повну заборону всіх видів зброї масового знищення, проти торгівлі зброєю. Партія зелених виступає за проголошення Чорноморського регіону зоною, вільною від ядерної зброї, за поетапне перетворення регіону на демілітаризовану зону. Вона неодноразово брала участь у виборах до Верховної Ради України. За офіційними даними, на виборах 31 березня 1998 року за партію зелених віддали свої голоси 5,4354 %. Це дозволило їй одержати 19 депутатських мандатів. Також “зелені” в 1999 році висували лідера своєї партії Віталія Кононова кандидатом у Президенти України. Партія зелених України бере активну участь в міжнародних конференціях [8].

Одним із перших прикладів інтеграції українських “зелених” до світової “зеленої” спільноти може вважатися участь у червні 1992 року Віталія Кононова у Всесвітньому форумі, що відбувався в Ріо-де-Жанейро паралельно із самітом з проблем довкілля і розвитку під егідою ООН. Партія зелених активно виступала в “Діалозі зелених Схід – Захід”. Діалог являв собою консультативну систему співпраці “зелених” партій різних частин Європи.

Сам діалог за п’ятнадцять років свого існування трансформувалася в систему регіональних програм співробітництва “зелених” партій Причорномор’я в межах “Діалогу зелених Схід – Захід”, що відбувся у березні 2002 року в Одесі. Під час зустрічі ключовими проблемами, що розглядалися на цьому форумі, були такі: перетворення Чорного моря у демілітаризовану зону, поглиблення співробітництва країн Причорноморського регіону з державами – членами ЄС, а також активізація обміну досвідом вирішення екологічних проблем між зеленими Причорномор’я і країн Балтійського моря [9].

Діалог функціонує під егідою Європейської федерації “зелених” – потужного міжпартійного об’єднання, що бере свій початок у 1984 році. До складу Європейської федерації зелених партій нині входить 31 партія, а ще 10 організацій мають статус спостерігачів. Українські “зелені” стали членами Федерації у 1994 році. Федерація співпрацює з фракцією “зелених” у Європейському парламенті. Від середини 90-х років розвивається координаційна і консультативна дія “зелених” на світовому рівні. Континентальні об’єднання “зелених” партій існують не лише в Європі, а й в Африці та Америці.

У 2001 році в Австралії відбулося світове зібрання “зелених”, яке стало суттєвим кроком у напрямку забезпечення продуктивних контактів на глобальному рівні. Партія зелених України стала членом Global Greens [10].

Особливо активні контакти склалися в українських “зелених” з колегами з Австрії, Німеччини, Болгарії, Грузії, Нідерландів, Швеції. Лише в останні роки українські “зелені” провели кілька освітніх та інформаційних проектів спільно зі своїми шведськими колегами. Було проведено

низку семінарів, на яких відбувся обмін досвідом з питань екологічно збалансованого розвитку міст, ефективної діяльності місцевої влади, розв’язання знайомих кожному молодіжних проблем. Тривало обговорення спільних проектів з голландськими, болгарськими, грузинськими колегами. Налагоджується співпраця із “зеленими” Туреччини та Мальти. 20-22 лютого 2004 року на V Конгресі Європейської федерації зелених партій у Римі було підписано угоду про створення єдиної Європейської партії зелених [11].

Отже, “зелений” рух не був локальним, лише українським явищем. Ці екологічні, антиатомні проблеми турбували переважну більшість громадян європейських організацій. На цьому підґрунті створювалися організації, які боролися з цими проблемами. Майже у кожній країні світу існують партії або організації “зелених”, які борються з проявом екологічних катаклізмів, зростання масштабів техногенних катастроф, деградацією довкілля, стрімкою мілітаризацією різних сфер життєдіяльності суспільства та загрозою глобального ядерного конфлікту.

Література

1. Глобуцький О. Партія зелених України: спроба аналізу / О.Глобуцький, Я.Павловський, О.Шевчук. – К.: Вид. дім. “КМ Академія”, 2004. – С. 117-128.
2. Рудич С. Політичні партії Німеччини сьогодні і спроба політологічного аналізу // Віче. – 2000. – № 8. – С. 139-154.
3. Дамьє В.В. Партия “зеленых” в СССР // Социально-полит. науки. – 1991. – № 8. – С. 94-97.
4. Ровинская Т.Л. Роль СМИ в деятельности “зеленых” партий (опыт США и ФРГ) // Вестник Московского университета. – Сер. 12. Политические науки. – 2002. – № 6. – С. 85-98.
5. Діти сонця: Присвячується 15-й річниці Партії Зелених України (1990-2005) / М.Бондаренко (ред.). – К., 2005 – С. 170-198.
6. Шевчук О. “Ми та партія, яка вирішуватиме кадрові питання через барикади”. Голова секретаріату Партії зелених про вибори, зв’язок і екологію // Україна молода. – 2001. – 21 вересня. – С. 4.
7. Статут Партії зелених України: Проект // Літературна Україна. – 1990. – 19 липня.
8. “Зеленое движение” – одно из наиболее массовых общественных политических движений в современном мире, которое выступает против загрязнения окружающей среды // Энциклопедический словарь. – М., 1994. – С. 165-166.
9. Филичев С.Р. Зеленые. Взгляд изнутри // Полис Политические исследования. – 1992. – № 1-2. – С. 138.
10. Гарань О.В. “Слава зеленой Україні” // Гарань О.В. Від створення до багатопартійності. – К., 1992. – С. 27-29.
11. Беляков О. Партія зелених України. Нотатки після установчого з’їзду // Рідна природа. – 1990. – № 4. – С. 44-45.

Надійшла до редколегії 23.11.2007 р.